

Johann Heinrich Gottfried Günther

Dissertatio inauguralis medico-chirurgica de Hepatitide adjuncta Observatione de suppuratione hepatica

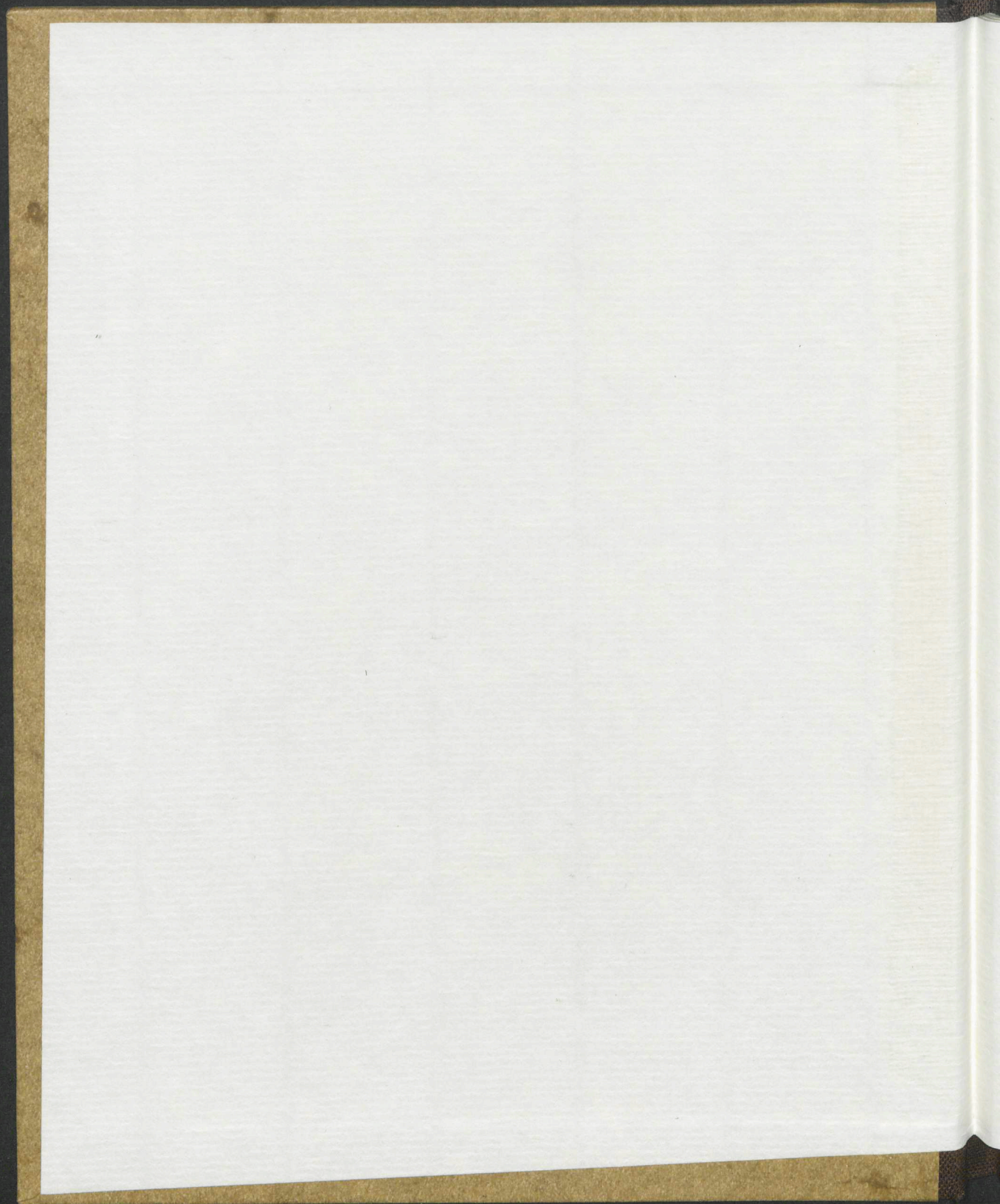
Rostochii: Litteris Adlerianis, MDCCCXIX.

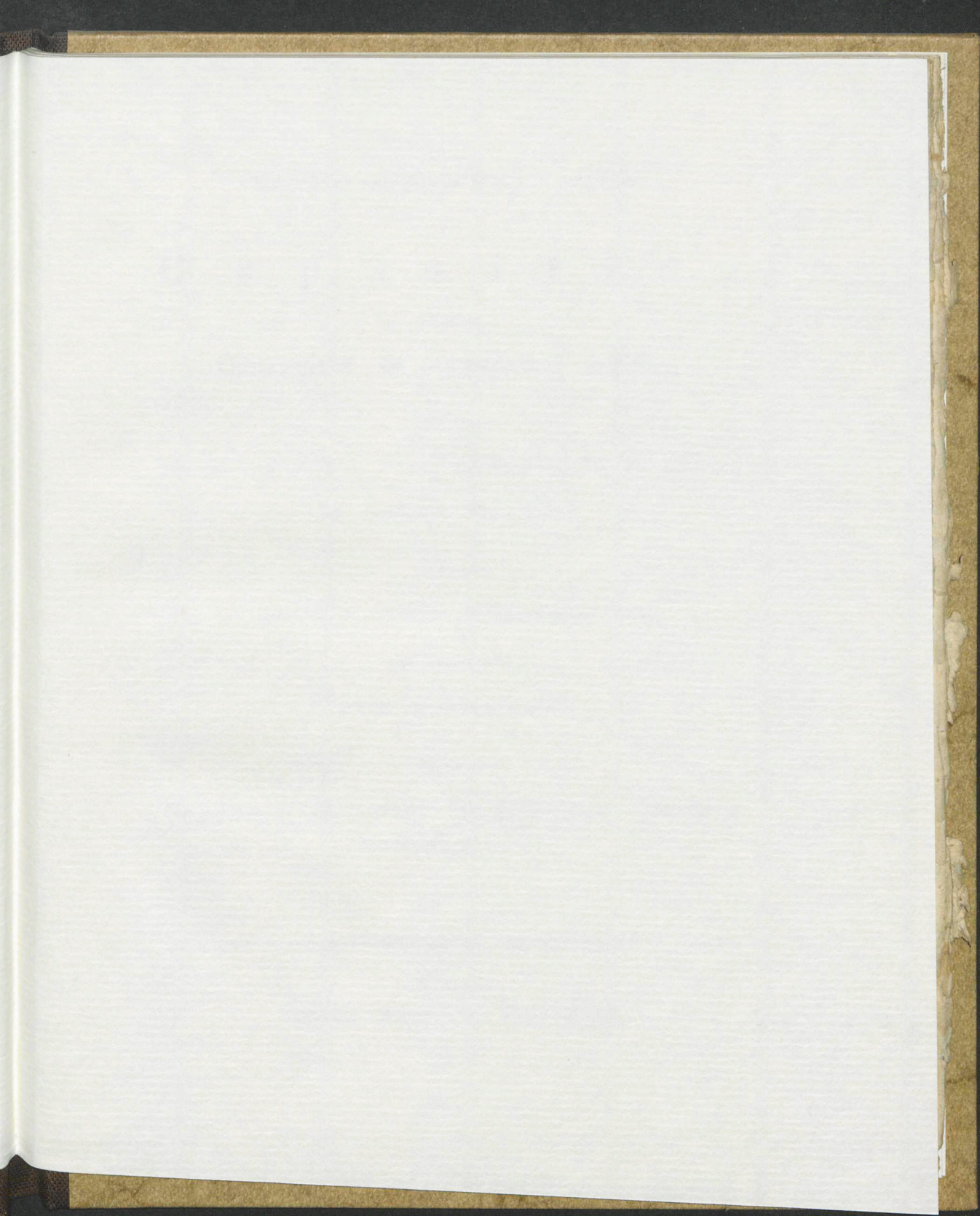
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1008148571>

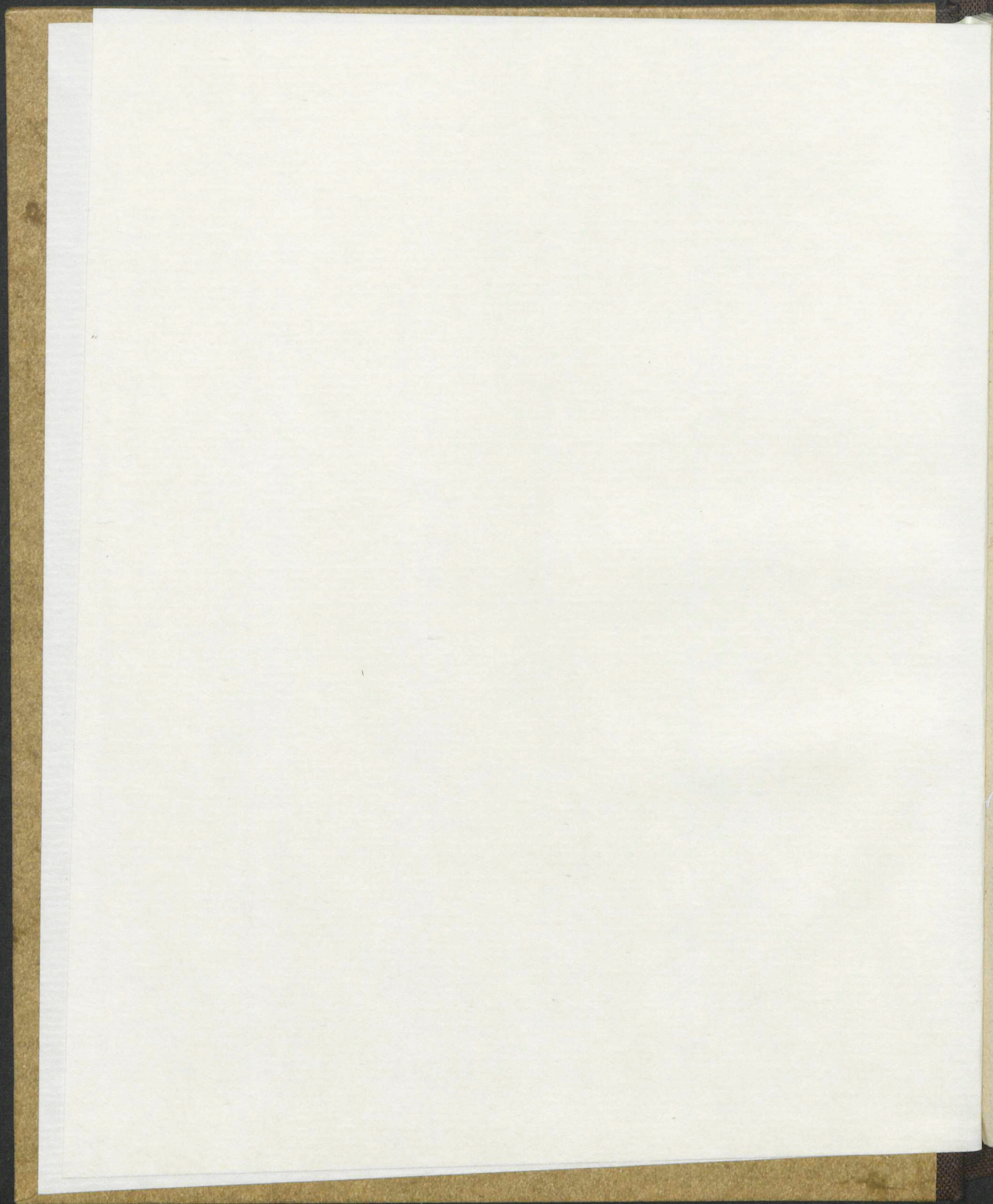
Druck Freier Zugang OCR-Volltext

RU med. 1819

Günther, Joh.Henr.God.

Dissertatio inauguralis medico-chirurgica
de
H e p a t i t i d e

adjuncta

Observatione de suppuratione hepatica,

quam

Auctoritate et Consensu Illustris Medicorum Ordinis

in Academia Rostochiensi

pro

summis in utraque medicina honoribus

rite capessendis

publico Eruditorum examini

submittit

Johannes Henricus Godofredus Günther

Suerino-Megapolitanus.

Rostochii
Litteris Adlerianis MDCCCXIX.

H e p a t i t i s

Observations de symptomes hepatis

De Hepatide.

Hepar omnium quae abdomen condit organorum maximum et plurimi sanguinis, cujus munus est, tum sanguinem abdominalem ab abundanti carbonico et hydrogenio repurgare, tum bilem ad digerendi ac nutriendi munia necessariam secernere, multis variisque morbis obnoxium est, acutis et chronicis, simplicibus et compositis, febriculosus et febris vacantibus, epidemicis, sporadicis, sthenicis, asthenicis. Sed omne hoc genus morborum quia longum hoc tempore foret oratione velle complecti, id mihi argumentum scriptiunculae sumsi, ut de uno tantum istius generis morbo, *hepatide*, commentarer, et primum qualis sit morbus, deinde quae sit ejus medendi ratio, exponerem.

Inflammatiō est proprius et frequentissimus morbus vasorum sanguiferorum praecipue arteriarum minutissimarum et vasculorum capillarium, quorum vis et actio a statu normali deslexit, manifestus ille ex aucta organi affecti irritabilitate ejusdemque activitate pariter et proportionate intensa.

Hepar quum tam magni sit voluminis organon, fieri vix poterit, ut totum illud inflammatum unquam reperiat, imo partialis tantum ejus inflammatiō deprehenditur plerumque. Potest autem ea obtingere aut in superiore hepatis parte convexa, aut in inferiore concava, in lobo dextro vel sinistro, in anteriore margine aut posteriore; potest aut superficiem infestare aut ipsam interiorem substantiam sua labe afficere; potest item aut latius aut minus late patere et sic ad cystidem felleam et ductus biliares aliasque contiguas partes plus minusve pertingere.

Pro illa morbi varia sede, pro minori ejus aut majori ambitu, pro diversis gradibus inflammationis, symptomata quoque necesse est in magna varietate versari; accedit, quod hepatitis haud raro cum aliis morbis complicita occurrit, ideoque perquam difficilem interdum diagnosin habet, quum omnino nequeas ita accurate et distincte morbum describere, ut in omnes singulosque casus descriptio conveniat.

Adesse autem hepatis inflammationem manifestum fit ex variis affectionibus molestis a normali statu discrepantibus, e dolore et gradu et sede sua diverso. Is enim dolor nunc vehementior est, ardens, acutus, pungens quoque, nunc obtusior, gravans et adeo hebes, ut inter manipulationem tantum exploratoriam, quum scilicet aut laxatis musculis abdominalibus hepar in sublime movetur aegro simul altius inspirare jussu, aut intensis hisce abdominalibus musculis protendere pedes aegrotus jubetur, verus eum doloris sensus incessat. Cujus tam diversi doloris non alia causa est, quam diversus locus, ubi inflammatio habitat, quippe quae nunc in superficie proxime subter integumentis abdominis in hypochondrio dextro vel scrobiculo cordis, nunc interioribus in partibus dorsum versus resideat.

Convexa pars hepatis ubi inflammatione affecta laborat, dolores adsunt fixi, iique plus minusve acres, pungentes, urentes, arctantes, qui a regione hepatis ascendentes ad pectus pervadunt, ita ut non multum in eo morbus discriminetur a pneumonia, quam et ipsam haud raro ei sociam adesse videmus; inspiratio laborat intenditque dolorem, exspiratio contra expeditior est et dolorem levat. Aegrotus, ut commodiorem paullo sibi respirationem paret, corpus proclinat, subducitque humeros ita, ut thorax novam prorsus formam sumat. Accedit plerumque tussis sicca cum gravi dolore. Locus affectus si prematur extrinsecus, ingravescent dolores, ita quidem, ut neque ladicem patiantur aegroti. Sinistro lateri incubare non raro etiam dextro quum sine gravi molestia nequeant, item cunctanter situm mutant, in dorso cubare utplurimum

coguntur. Crebro nec tamen semper exterius cernitur tumor praedurus, et nonnunquam adeo inflatum hepar, ut subter costis spuriis promineat. Abdomen intensum; percussus articularum admodum varians, modo plenus et durior, modo mollior, concitator aut remissior, saepe exiguus et arcus, non raro etiam in dextro et sinistro brachio haud leviter discrepans. Siccitas oris, sitis, aestus vehemens, mictus exiguus, rubeus; deliratio una cum ceteris phaenomenis inflammatorii; in summitate humeri dextri dolor acutus ad claviculam usque et brachium penetrans, isque paulatim hebescent, ut ad sensum ingruentis soporis accedat. Similis dolor in femore dextro et sura, interdum in utroque femore. Equidem in suppuratione hepatis cum illis symptomatis conjunctam quoque vidi veram contractionem musculorum sinistri femoris, non prius quam evacuato pure tollendam. Sinistri oculi acies hebetior; in dextra parte faciei aucta rubedo; sternutandi suppressa facultas; palpitatio in epigastrio; ventriculi et intestinorum varia disturbia, vomitiones, obstructions, singultus, anxietas, inquietudo, pervigilium, animi deliquia, cetera.

Concavam hepatis partem quum occupavit inflammatio, dolor percipitur obtusus potius quam pungens, aggravans, in alto magis residens, et quem nec inspiratio nec circumversio corporis inter cubandum, neque contactus externus magnopere adaugeant; tensiones convulsivae circum praecordia, nulla tamen indicia sordium turgescientium; pulsus mollior; amaror in ore a bile in sanguine non in ventriculo oriundus, anxietas, nausea, vomitus nihil levaminis habentes, icteriosa phaenomena in oculis, cute totius corporis, sreatu, minctione, desurrectione; alvus tarda, adstrictior; dolores gastrici, saepe et spinales; ardor internus cum sensu repletionis; ronchi angentes, ac plus minusve affectionum illarum, quae convexitatis inflammationem comitari solent.

Quum altius substantiae hepatis inflammatio insidet, vehementes praecipue sunt angor, palpitatio, ardor; febris asperior cum pulsu articularum minuto; functiones hepatis et va-

sorum felleorum varie laborant; inflammatione ingravescente aut accedente statu spasmodico, secretio bilis omnino supprimitur, sequiturque aut totalis obstructio aut excretio materiae alicujus albinae argillae similis, felle neutiquam tinctae; simul obtingunt phaenomena quae diximus auruginea a retenta in sanguine bili. Alias autem, quum scilicet minus vehemens inflammatio et satis modica est, potest et aucta secretio bilis male temperatae contingere, idque ubi fit, auriginem animadvertimus et phaenomena febris biliosae.

Hepatitis saepissime speciem refert pleuritidis, multumque cum ea conjuncti habet, differens tamen in eo, quod dolor et minus acer est, gravans potius et in profundo situs, et quod admotò contactu exasperatur. Inflammatio ubi vehementiori impetu saevit, haud raro sub ipsa initia morbi animadvertitur virium dejectio singularis, exilis vox, languor oculorum, pusillanimitas, titubatio linguae, pulsus formicans. Quod sicubi occurrat, cautione opus est, ne forte his inductus indiciis de alio aliquo morbo suspicere. Nam omnes propemodum inflammationes organorum abdominalium, sicut gastritis, diaphragmitis, splenitis, nephritis, peritonitis, cet., quasi propria habent haec accidentia, enata illa ex irritatione nervorum et circulatione sanguinis impedita, item ex sanguinis congestionem in praecordiis et systemate venae portarum. Estque eo proclivior dubitatio et erroris majus periculum ideo, quod tum nonnisi mediocris obtingere dolor potest. Etenim quo altius parenchymati hepatis inflammatio insidet, eo moderatior est doloris sensus, multo ille asperior futurus, ubi superficiem inflammatio infestaverit. Potest itidem facile confundi cum febris biliosa et cholera; ac dubiam semper et difficilem diagnosis res habet tum, cum verae complicationes adsunt, nec aliud quicquam potest contra errorem munire, nisi diligens et pensiculata consideratio omnium accidentium, quum nunquam tamen non aliquot symptomata praemineant, quae hallucinari haud patiantur cautum spectatorum.

Neque tamen non fit, ut hepatis inflammatio multo sit

interdum obscurior, tectior, lentius serpens; chronica magis. Dolor admodum levis, saepe nil nisi sensus aliquis ingrator aut tensio in dextro latere, scrobiculo, febris modica, remittens, pulsus mollis a normali parum distans; in aegroto nunc diarrhoeae biliosae; nunc constipationes pertinaces, circa epigastrium sensationes molestae, debilitas stomachi, ciborum nunc insignis aviditas, nunc omnium fastidium; ingesta male digesta in ventriculo diu morata rursum egeruntur superius aut inferius; oris species pallida, tumida; flavedo albugineae et oculus dexter subnubilus; lotium biliosum, spissius. Huc etiam ex aliqua parte conveniunt symptomata superius memorata, et hic praecipue accurato examine opus est. Si antrorsum proclinato corpore anterior margo hepatis vehementius attolatur, notabilis erit sensatio dolorosa; interdum dolor in humero et cervice, interdum brachii dextri aut femoris torpor inflammationis indicia praebent. Accedit nonnunquam tussis sicca, alte proveniens, obscurum sonans, cujus e praecordiis ortum non dubio sensu animadvertit aegrotus. Inspiratio ipsi molesta et tantopere interdum impedita, ut inter continuos angores aerae inhiat. Saepe et haemorrhoides, plerumque varices coeci in ano. Aeger interdum nonnisi in dorso cubare potest, et saepe, quando inspirat, muscoli tantum sinistri lateris agentes videntur aut abdomen omnis motus expers. Accedunt non raro ulcera in pedibus pertinacissima, notabili nexu caussali cum hisce diuturnis inflammationibus conjuncta, quum eorum curatio semper pendeat a medela hujus mali chronici. Quodsi caussae prostant, ex quibus haec mala ut plurimum fluunt, nulla dubitatio relinquitur, quin adsit inflammatio hepatis. Tum repente vehementior dolor unum aliquem locum fixe et constanter occupat et sequitur febris et pyosis. Hujus generis inflammationes per plures menses protrahi possunt, et frequentius occurrunt acutis. Ab iis maxime originem trahunt apostemata hepatica, quae tam crebro animadvertuntur. Verum et apertissima hepatis inflammatio potest per integros menses produci.

Ad causas hepatitidis ut accedamus, in magna illae ac infinita propemodum varietate versantur.

Primarium autem locum occupant irritationes locales violentae, plagae, attritus, percussiones, lapsus, vulnera. Sequuntur elementa stipantia, prementia, irritantia in ipso hepate aut vesicula felle obvia, ut cholelithi et hepatolithi, hydatides, ulcera; dein contusiones violentae et vulnera in capite, quae tum per compassionem, tum maxime per concussionem vehementiorem suam morbo opportunitatem praebent; quare et immodici saltus et graves lapsus hoc idem efficere et in hepate et aliis in visceribus valent. Tum infrigidationes cujusvis generis, maxime potus frigidus post aestum, iram, lotio frigida inconsideratio; vomitus violenti, animi motiones vehementiores. In caussis praeterea sunt depravata bilis accrescens ab inveteratis constipationibus, quales fere sunt in corporibus, quae diuturnis infarctibus laborarunt; aqua cor-

rupta stagnans in hydrope; febres biliosae; inflammationes vicinae; evacuationum sanguinis aut natura aut consuetudine inductarum suppressio; transpositio acrimoniarum arthriticarum, podagricarum, rheumaticarum, scrophulosarum, scabiosarum; diuturna sitis cum praesertim caletur insigniter; omenti pinguedines solutae acrescentes; sanguis stagnans, acidus; meta tases febricosae; diarrhoeae obstructae; indurationes et scirrhi in hepate. Oritur nonnunquam in febris intermittente, aut post eam, simulque cum febris intermittit.

Sunt et certae constitutiones epidemicae, quae singularem proclivitatem huiusmodi inflammationum habeant. Quamquam hepatitis vere epidemica in nostris quidem terris rarissime aut nunquam occurrit. Nam quo ferventius est coelum et quo gravior aestivus calor, eo crebriores sunt istae inflammationes. Videmus etiam in quibusdam familiis ingentem quasi et gentilitiam ad morbos hepaticos, inflammationem potissimum, propensionem, maxime si accedat, ut gravibus animi perturbationibus obnixii sint. Qui potum frequentant fortiorum et igneum morbo huic prae ceteris expositos videmus. In caussis, quas vocant, disponentibus praeterea sunt moeror et aegritudo continua, aerumnosum vitae genus, durus labor, et quidquid deprimens momentum habet in organismum; item quidquid bilem acuit, condensat, ideoque mutationum causa fit in systemate hepatico et bilioso, sicut et constitutio hypochondriaca et atrabiliaris.

De periculo morbi et decursu non licet in universum pronunciare. Utrumque pendet a gradu, caractere, complicatione. Patet autem, hoc gravius eum periculum habere, quo magis cum aliis inflammationibus topicis conjunctus obveniat, ut peripneumonia, pleuritide, gastritide, diaphragmitide, phrenitide, aliis, aut in febribus gastricis, putridis, in certis constitutionibus epidemicis, haemorrhagiis colliquativis, petechiis. Vehementes inflammationes brevi decernuntur, aliae diutius durare possunt, eoque diutius, quo magis sunt chronicae indolis. Eaedem alia mala ut plurimum relinquunt. Concavae

partis inflammatio gravius periculum habet, quam quae convexam afficit, propter viciniam intestinorum, in quae facile propagatur; plerumque et totum systema coctionis simul laborat. Capitalis potissimum solet esse iis, qui jam saepius eo affecti fuerunt, aut quibus hepar jam laborat induratione, apostemate, organisatione perversa.

Exitus hepatitidis sunt dissipatio, suppuratio, concretio et intumescencia a lymphâ persudata, induratio et obstructio, gangraena.

Horum omnium maxime est optabilis dissipatio; eaque, cetera si faveant, maxime si inflammatio nec diu nimis durarit, nec certum aliquem gradum fuerit transgressa, intra primam aut secundam septimanam absolvi solet ita, ut aucta sensibilitas paulatim decrescat, humorum congestio deficiat, elementa exsudata liquescant et imbibantur, idque aut citra notabiles evacuationes, aut per lotium criticum et sudorem, quocum simul decernitur febris, per haemorrhagias mycteris potissimum dextri, haemorrhoides, et menstrua, diarrhoeas fusce tinctas interdum sanguinosas, scrementum flavescens, vomitum bilis male temperatae, nonnumquam per excretiones externas et eruptiones cutaneas. Laudant etiam in melioribus indiciiis, si dolor existat in regione lienis.

In suppurationem ubi inflammatio transit, id quod interdum citissime, quamvis efficacissimis admotis prophylacticis, accidere solet, symptomata minuuntur absque crisi, aegrotus non immunis est a molestiis in regione hepatis, animo abjectus, male se habens; febris remittit nec tamen tollitur, sed alium typum induit, ingruunt praeterordinarii horrores, palpitatio in regione ea, ubi ante resederat dolor, phaenomena auriginea perstant; sudores, dira sitis, cet. In hepatitide lentius serpente abitus in suppurationem adeo fit dissimulanter adeoque caret indiciiis, ut post mortem demum manifestetur. Relinquuntur interdum minutae vomicae, cessante interim febre, quas per integros annos gerere aegrotus adeo sine molestia potest, ut adesse eas itidem post obitum demum appareat. Fit

quoque, ut torpor et dolor perpetuus in humero brachioque sinistris, nec non acriores femoris et surae dolores de latentibus in hepate abscessibus indicium ferant.

Horum abscessuum decursus et exitus magnopere variat pro sede et ambitu. In convexa superficie cum apostema residet, aut ex ima substantia extrorsum fertur, accidit, ut vel in hypochondrio dextro, vel in scrobiculo cordis, raro et in regione coxendicis et lineae albae, pro viae, quam abscessus sibi aperit, diversitate, existat tumentia variae magnitudinis eaque aut citius aut tardius emergens, nunc aperte fluctuans, nunc obscurius; cujus varietatis causa esse videtur concretio peritonaei, ita quidem, ut, si abscessus libere ac sine concretionem cum peritoneo in abdomine pendeat, prorsus dissimuletur fluctuatio. Quae ubi evidens est, unicum auxilium relinquitur in prompta operatione, quia pus, quo continetur diutius, eo magis acrescens confinia arrodit et graviorum disturbiorum et destructionum materiam praebet. Apertionem enim ulceris si naturae velis relinquere, capitale id erit plerumque serius ocus.

Si concavam partem occupaverit ulcus, exitus morbi ut plurimum exitialis et letifer est. Nam aut rumpitur et in cavitatem abdominis pus suum effundit, ubi aegrotus subitam fieri ruptionem magnamque in ea cavitate mutationem praesentissimo sensu docetur. Dolores repente sublatis, deliquia, abdomen tympanitice inflatum, et inevitabilis mors ex ascite purulento, citius tardius illa insecutura, prouti aut majori aut minori foramine ruptio patet. Extra hunc casum pus emissum per ductus biliares prorumpit in duodenum, ingruunt vomitiones puriformes, diarrhoeae putridae purulentae, venter inflator, magna inquietudo, colicae vehementes, anxietates, marcor, deliquia, tabes, haud dubiae plerumque mortis praenuncia. His non absimilia phaenomena cernuntur, quum effusio fit in unam alteramve partem intestinorum tenuiorum. Minus grave est, quando in colon transversum pus se immisit. Tum enim accidentia solent esse aliquanto mitiora, ac si firma constitutio accedat, non prorsus desperata salus, quia brevius iter ad exce-

dendum corpore puri datum est. Quamquam et sic plerumque morbi finis est mors.

Crebro fit etiam, ut pus sibi viam aperiat per diaphragma, idque praecipue tum, quum abscessus insidet posteriori margini obtuso. Oritur phthisis letifera. Simile quid ego conspexi in cadavere phthisici, qui, posteaquam tres per hebdomades sreatu laboraverat ex viridi fusco, tandem moriebatur e vehementi eruptione sanguinis pure mixti e pulmonibus proruentis. Facta sectione reperiebatur, pus sibi transitum fecisse per diaphragma in dextra parte dorsum versus, contraminam partem pulmonum concrevisse inque suppurationem abiisse, pulmonibus ceterum apparenter vitio carentibus. Hepar multum concreverat cum diaphragmate, toto margine lobi dextri in pus soluto; cavitas scatebat cruore nigro coagulato, in ejusque ambitu hepar exesum et vietum conspiciebatur; margo anterior, cystis fellea et lobus hepatis sinister nihil videbantur labis traxisse. Quo loco vena portarum in cavam se exonerat, hepar ostendebat aperturam ambitu semidigitali corrosam. Vena cava inferior in ea regione prorsus exsanguis, item cor ceteraque vasa sanguifera majora.

Interdum pus penetrat ad ventriculum, lienem, renes; potest etiam ad musculos femoris deferri, quinadeo sunt, qui in sura factam ejus evacuationem se vidisse affirmant.

Verum et penitus in substantia hepatis ulcus formari potest; quod ubi obtinet, si magna copia sit puris, resorptione ejus et ad sanguinem ingressu plerumque inducitur tabes hepatis. In omnibus hisce casibus, qui justam opem excludunt, primaria indicatio haec est, ut vires quam maxime possit sustententur, et colliquationi universali occurratur vino, cina cinac, acido vitrioli, nutrimentis roborantibus digestu facilibus, cet.

Alius exitus hepatitidis est exsudatio lymphae coagulabilis et materiae fibrosae aut in parenchymate hepatis aut in externa ejus superficie, quo saepe fit, ut hepar ad incredibilem molem inturgescat, et facile producantur concretiones, contrapositiones variaque disturbia intestinorum propiorum et remo-

tiorum, colicae habituales, vomitus, enteri compressiones, obstructions alvi contumacissimae, cet. Nam superficies hepatis ubi inflammatione, diuturna potissimum, affecta fuit, post obitum nonnunquam ea comparet lymphæ lenta, spissa, coagulabili, et quæ cum omnibus partibus adjacentibus coaluerit, obducta.

Restat alius hepatitidis exitus subito letifer is, quod hepate insigniter inflammato ideoque graviter vicinas partes premente facile accidat, ut in propinquo posita vasa sanguifera majora ultra facultatem extensa disrumpantur et affatim suum cruorem profundant. Subita aurugo totum per corpus diffusa, summa anxietas et inquietudo, continui vomitus et singultus, constrictio pectoris et notialgia, intumescencia dextri lateris et incredibilis sensibilitas, qua vel levissimum ejus partis contactum aeger reformidat, saeviente insuper aucto cum impetu febri — hæc ubi signa prostant, ibi summum periculum est ab isthoc tam funesto exitu.

In obdurationem et obstructionem quotiens abiit hepatitis, disparuere quidem inflammationis indicia et febris, sed perfectam valetudinem tantum abest ut recuperet aeger, ut constanter in eo resideant color oris pallens cadaverosus, augescens continue sensus gravaminis maxime post cibum et motum, flavedo oculorum; digestio haud parum impedita, ceteris item functionibus a suo tenore deflectentibus, desurrectio præterordinaria et turbata, alvo nunc adstrictiori suppressa, nunc fusiori et cita cum excretionem decolori, glutiniformi, cinerea, interdum biliosa; mictus turbidus, parcus, sæpe cum sedimento plinthiformis materiae. Sæpius totum latus dextrum modice tumens, pes maxime dexter. Interea pro indurationis et sede et ambitu symptomata variant. Quæ si convexam partem invasit, provocare solet coarctationes pectoris, tussim, asthma, humerorum dolores et brachiorum; ubi concavam prope venam portarum, vesiculam felleam ductusque biliares, ventriculorum: eminent præ ceteris phaenomena icterica; viscerum abdominalium functiones interceptæ, constrictiones, nau-

sea, vomituritio, molestiae haemorrhoidales, dejectio impedita aut diarrhoea, hypochondriaca mala omnis generis, hydrops, tabes.

Sed possunt etiam minores indurationes scirrhusae relinqui, quae plerumque citra molestiam ab aegro per omnem reliquam aetatem feruntur, nisi forte aliis accedentibus causis sollicitatae inflammantur et in ulcera abeant.

Non raro hepar reperitur aut ex toto corrugatum et exsuccum corii instar, aut immanis magnitudinis et omnes partes pervadentis duritiei, ut in massam cartilagineam vel osseam totum conversum videatur. Exemplum quodammodo rei mihi licuit usurpare oculis in corpore alicujus demortui, qui nimius semper fuerat in potibus fortioribus sumendis. In fossa transversa hepatis vasa, quae ibi sita sunt, ambiebat osseum aliquid magnitudine ovi gallinacei circumundique cinctum massa cartilaginosa triuncialis crassitudinis; reliqua pars lobi dextri exhibebat sacculum puris; lobus sinister erat obatri coloris, oppido lentus et perquam tenuis.

Denique hepatis inflammatio solvi potest in gangraenam. Tum omnia symptomata repente cessant, nisi forte in aliquot adhuc locis inflammatio relinquatur; pulsus fit debilis, velox, varians; obrepit sensus gravaminis et languoris; ingruunt animi deliquia, sudores frigidi; frigescunt extremitates et totum corpus; insequuntur evacuationes sanguinosae, virides, atrae, graveolentes superius inferius emissae; meteorismus; pallida, labens, vieta facies hippocratica; sensuum hebetudo, singultus, mors destructo penitus organo. Periculum est a tali eventu, quotiens inflammatio ultra modum invaluit, febris admodum vehemens est, graves causae antecesserunt, corpus humores habet valde corruptos, et sub initia statim morbi insignis fuerat prostratio virium; item ubi constitutio epidemica et febris, sub qua inflammatio symptomatice progignebatur, putridae sunt.

Fit plerumque, ut cum concava parte in anteriore margine hepatis inflammatione simul corripitur cystis fellea; cujus tamen rei signa nil praecipui indicant nec immutare curationem

deberent. Vesica fellea quando praeter modum expansa est, prominet interdum supra marginem hepatis. Attamen quid res sit haud aegre intelligitur ex obscura primum vix perceptibili ad unum punctum restricta tardius augescente fluctuatione tumoris cum ambitu duro et tactus impatiente, nec non ex certo illius et stabili loco, qui nunquam esse potest nisi in extrema ora musculi recti abdominalis dextri. Accedere possunt caussae quaedam singulares istius inflammationis, ut cholelithi et obstructions ductus choledochi. Vesica si rumpitur et in cavum abdominis bilem effundit, nullum mortis effugium; sin concrecat cum peritoneo et extrorsum sibi bilis viam aperiat, non omnis omnino salutis sublata spes est.

In curatione hepatitidi adhibenda, id enim reliquum est ut pertractemus, ratio potissimum haberi debet caussarum remotiorum, complicationum, si forte sint, et characteris, quem in singulis casibus exhibet. Quodsi ejus initia proficiscantur a laesione cerebri et cranii, sunt omnia in eo, ut haec debite tractetur. Sin contusio in regione hepatis et concussio eam induxit, indicatae veniunt evacuationes sanguinis et fomenta frigida. Ab aestuatione vel infrigidatione si originem traxit, balnea requiruntur, venaesectiones, opium, camphora, calomelas, vesicatoria. Quando in caussa sunt haemorrhagiae suppressae, phlebotomiae item, hirudines, vaporaria, fomentationes tepidae non sine fructu applicantur. Vomitus violenti si adsint aut diarrhoeae, compescendae, acra bilis et sordes diluendae, evacuandae digestivis et leniter purgantibus.

Hepatitis si speciem ferat astheniae, summa rei est in tempestivis et sufficientibus evacuationibus sanguinis et gradui vehementiae inflammationis, et individuo, et caussis rite attemperandis. Modus virium in individuo quamvis spectari perpetuo debeat, cavendum tamen, ne debilitatis aliqua specie, quae saepe falsa obversatur, deterreamur. Nam evacuationes sanguinis quid valeant in eminentissimis casibus, crebra multorum eorumque spectatissimorum virorum experientia satis confirmatur. Quantum sanguinis in singulis casibus detrahendum sit,

aut quotiens iteranda venae sectio, id quidem definiri universe nequit. Sed quamdiu signa et accidentia inflammationis continentur vel redeunt, necesse est, ut brevioribus aut longioribus interpositis intervallis venaesectione repetatur. Pulsus quidem arteriarum, mitigatio symptomatum, et status modusque virium in aegroto non possunt nisi de copia sanguinis subducendi iudicium instruere. Quum autem pulsus in hepatide tantopere vacillet, certe mutatio ejus aliqua producat et ad majorem constantiam et aequabilitatem revocetur necesse est. Is ubi plenus et durus est, fit mollior; ubi parvus et creber, fit tardior magisque se attollit; ubi intensus, fit remissior cet. Quoties apparent nova signa adauctae inflammationis, denuo recurrendum est ad phlebotomiam.

Praeter has universales evacuationes sanguinis suus usus etiam est localibus. Praecipue quando regio hepatis foris tumet, fervet, vehementius dolet, sanguisugas admovemus loco affecto aut cucurbitas scarificatorias. Quodsi haemorrhoidibus simul infestetur aegrotus, ano quoque hirudines apponendae sunt, quarum hic, quum systema venae portarum immediate evacuent, praecipua et promptissima utilitas est.

Juxta sanguinis evacuationes commendantur etiam fomentationes tepidae regioni hepatis et abdomini applicandae, ex ammoniaco cum aqua et aceto; cataplasmata farinae seminum lini, herbae hyosciami, cicutae maculatae aut herbarum malvae, althaeae, florum sambuci, chamomillae lacte aquave decoctae; intritiones linimenti ammoniato-camphorati cum opio; aut pannus laneus tenuior solutione camphorae et opii per olivum aut amygdalinum madefactus et iterum iterumque impositus. Admoventur et clysmata emollientia e decoctis avenae excorticatae, chamomillarum, florum sambuci, althaeae, malvarum; accedere potest mucilago tragacanthi cum oleo cet. Hoc pacto ad statum hepatis inflammatorium mitigandum insig-niter proficietur.

Ad interna remedia quod attinet, consultum est, aegroto frequenter minori aut majori portione propinari potulenta parata.

ex sero lactis cum oxymelle aut melle, radicibus graminis, cichorei silvestris, scorzonerae, aliis, decocto; tenues emulsionem ex amygdalis et semine papaveris; item apozemata ex avena et hordeo excorticato adjunctis succo mali citrei aliisque liquoribus vegetabilibus acidulis, ut rubi idaei, ribium cet. Simul adhibentur cathartica blande refrigerantia, pulpae cassiae, tamarindorum, tartari depurati, mannae cum reliquis salibus mediis, pro gradu inflammationis debite temperanda.

Inflammatiō quū ad summū invaluit, in primariis medicaminibus sunt ammonium muriaticum et nitrum depuratum; quorum tamen in usu summa circumscriptio adhibenda et videndum potissimum est, ne simul adsit inflammatio ventriculi aut intestinorum, quia tum vergentiam et abitum in gangraenam accelerarent.

Sicubi sit, ut horum remedium beneficio habitus quidem sthenicus devictus et sedata febris sit, remaneat tamen contumaciter obstructio alvi, id quod saepe usu venit, aut si perduret obtusus dolor et regio hepatis etiamnum sit ad tactum durior et inflata, aut si olim jam aegrotus ex hepate laborarit, nil est, quo promptius et efficacius succurratur, quam hydrargyrum muriaticum ab uno ad quatuor grana ter die aut quater exhibitum, idque aut solum aut adjuncto opio et camphora. Simul unguentum hydrargyri cinerei camphora et opio mixtum afflictae parti blande illinitur ad quantitatem unius duarumve drachmarum in diem. Quod tamen non fit ulterius quam emergentibus primis vestigiis salivationis, nisi jam ante fueris propositum assecutus. Ubi minus difficilis res est, prorsus non opus est linimentis, et tum colomelum cum hydrargyro oxydato facile solubili Hahnemanniano per vices datum maxime commendabile est, quoniam ea vicissitudine praeparatorum mercurialium tutissime cavetur ptyalismus, praecipue si conjunctis camphora et opio assumantur.

Vesicatorii locus est maxime tum, cum hepatide a subito suppressis exulcerationibus cutis aliisque exterminatis materiis rheumaticis et arthriticis prognata, primarie intendimus

metastases ad cutem. Hic statim post evacuationem sanguinis epispastica applicantur loco dolenti ad rubedinem usque cutis ibi relinquenda.

In individuīs debilioribus magnaeque sensibilitatis interdum irritatio, dolor, tensio praecordiorum admodum vehemens est et immoderata inquietudo et anxietas, eaque augescere inter antiphlogisticam morbi curationem videntur. Hic commodissime adhibentur opium et camphora una cum hydrargyro in emulsionibus ex semine papaveris et amygdalis. Simul omnis regio hepatica permulcentibus epithematis fomentatur, et clysmata applicantur emollientia. Balneorum etiam commodus usus, sive totum corpus sive partem perfundentium. A vomitoriis sedulo cavendum, eoque diligentius, quo manifestiores eorum esse indicationes videntur.

Si characterem typhi hepatitis induit, spectanda est varia ejus forma et complicatio, siquidem nunquam pura occurrit. Ubi conjunctam habet insignem sensibilitatem, debilitatem notabilem, et sanguis in eo cernitur resolutus inque putredinem vergens, indicata sunt pro symptomatis et circumstantiis singularibus moschus vel castoreum cum calomelo, mixtura oleosa cum moscho, emulsio camphorata, calomelum cum extracto opii. Evacuationibus sanguinis hic locus non est quippe exitiabilis futuris. Contra si res est cum habitu tardo, parum sensibili, incitantia fortissima indicantur, camphora, serpentaria, angelica, contrayerva, valeriana, arnica, alcalina volatilia, aether vitrioli, aceti. Congruunt et vesicatoria regioni hepatis, brachiis, suris, et, ubi ventriculus torpiditate laborat, regioni epigastricae applicanda. Quum symptomata nervosa prostant, moschus, castoreum, aliaque antispasmodica indicantur. Quum typhus formam refert febris putridae, conveniunt acida cum supra laudatis irritantibus, acidum vitrioli dilutum, acida quoque mineralia addulcorata, nec non acida vegetabilia; in primariis remediis sunt cinacinae vino infusa, vinum maxime rhenanum vetus aut gallicum, cochleari mensura aut majori etiam, prouti ferre aegrotus absque narcosi potest, propinata.

Hepatitis chronica aut provocatur et relinquitur ab acuta, aut ipsa per se oritur culpa vitii hepatis organici, sive sola sive cum alio morbo complicata. Cum asthenicae fere naturae sit, curationem efflagitat, praesenti gradui astheniae accommodatam, ita tamen, ut ratio semper habeatur residuae adhuc fortasse dispositionis sthenicae et inflammationis superficialis. Quocirca praeter laudata relaxantia localia et universalia de ceteris locum non habent nisi mitiora. Evacuationum sanguinis universalium rarissimus usus est, contra locales saepe indicatae sunt. Optime congruunt calomelum et opium cum ammoniaco per vices assumta, serum cum herbarnum succis, mel, aestivi fructus maturi, succus cucumerum, resolventia saponata, in his extractum chelidonii, taraxaci, quin et belladonna; evacuationes mites, regimen antiphlogisticum, edulenta mitia, stimulis expertia, vegetabilia maxime, tranquillitas animi et corporis; dari et poterunt aquae minerales salinae, alcalicae, acido carbonico impraegnatae. Foris inunctiones linimenti ammoniati cum camphora, sanguisugae in regione hepatis et ano, vesicatoria, lotiones tepidae, clysmata demulcentia, emollientia.

Si contingant evacuationes criticae, sudores, urina, dejectiones, haemorrhagiae narium, haemorrhoides, menses ceterae, curae est, ut ex convenientibus indicationibus et sopiantur et promoveantur.

Inflammatio ubi transiit in suppurationem et forinsecus apostema formavit, nulla indicatio magis urget, quam ut primo quoque tempore id aperiatur. Ut primum manifesta fiunt signa absoessus foras spectantis, admovenda sunt inductoria mitigantia, fomentationes. Neque tamen nimis diu et eo usque continuandus est usus horum remediorum, donec durities per totum ejus ambitum devicta et abacta sit; imo simulatque aliqua ullibi non dubia compareant signa verae fluctuationis, illico procedendum ad operationem; siquidem, id ni fiat, periculum est, ne concretionem, quae ei cum peritoneo intercedit, dissoluta abscessus se in cavum aut abdominis aut pectoris effundat, quorum utrumque aequale capitale est. Maturus resectioni tumor,

ut primum molliusculam aliquam prominentiam coepit ostendere. Apertura fit lancetta eo loco, qui et maxime eminet, et evidentissimam fluctuationem habet. Nec tamen sit admodum ampla, siquidem aeris admotione et ingressu nimium promoveretur suppuratio, et pus depravationem contraheret. Si forte ulceratio altius descendat, possis et acu triquetra rem conficere.

Absoluta operatione vulnus quamdiu opus est, apertum servetur. Aegrotus perpetuo lateri affecto, effluvium ut puris juvetur, incubat. Pus plerumque tenue, proprii odoris et coloris hepatis similis est. Quo est melior ejus qualitas, eo confidentius licet de bono successu sperare. Sin foetidum olet, adhibendae sunt cautae injectiones apozematis e chamomilla cum melle. Si largum est profluvium puris et aegrotus simul febricosus et debilis, succurratur roboranti diaeta et usu quinquinae. Quoties fit religatio, aeger jubetur, ad juvandum effluxum puris, continere spiritum.

Sanatio brevi perficitur, ubi catastasis aegri bona est. Sin minus prosper sit exitus, inducitur aut fistula aut mors ex lenta tabe.

Concretiones, intumescantiae et indurationes lymphae exsudatae non adeo magnam spem injiciunt perfectae restitutionis, sed inter continuas molestias plus minus graves, si quid reliquum est vitae, feruntur. Placidum vitae genus cum diaeta consentanea tolerabiliora haec mala reddunt. Possis tamen et tum adhibere succos herbarum leniter solventes, ut taraxaci, saponariae, graminis, radicis cichorei, cucumerum, una cum infrictione unguenti mercurialis. Prosunt etiam balnea vel ex toto vel ex parte applicata.

Obstructiones hepatis post ejus inflammationem relictas pariter flagitant remedia leniter solventia, qualia praeter laudata praecipue sunt calomelum, antimonialia, extractum chelidonii, cicutae maculatae, lenem frictionem per emollientia, modicam exercitationem corporis. Neque tamen nimis diu perseverandum est in horum remediorum applicatione, aliter, nisi dissipando malum submoveatur, inexpugnabiles orirentur des-

organisationes hepatis et tabes hujus organi finem morbo vitae-
que imponeret.

Lubet coronidis loco subnectere

*Relationem declaratoriam de hepatitide metás-
tatica, quae in ulcerationem abiit, priori
vitae stadio a me literis consignatam.*

Theophilus Laske subpraefectus militum, quo tempore
haec scribebam annos natus quadraginta, et duodecim abhinc
annos castra secutus, quum firma et valida corporis constitu-
tione praeditus optime per omnem superiorem aetatem valuisset,
anno demum 1816 in castris agens post nimiam perfrigefactionem
primum tentari coepit doloribus arthriticis, ejusque morbi
accessiones post id temporis identidem ei recurrerunt. Ita po-
tissimum vergente mense Martio anni 1816 ad perferenda im-
perata missus cum in itinere denuo subitaneam cutis infrigida-
tionem contraxisset, novi eum insultus arthritidis et graviori
impetu incesserunt, ita quidem, ut nosodochio militari recep-
tus quamvis omnibus adhibitis remediis explicari morbo aut le-
vari doloribus neutiquam potuerit. Die 16. Aprilis quum mane
ex instituto lotionem calidam usus subito ex accessu perflantis aeris
repente et majorem in modum refriguisset, protinus quidquid
doloris fuerat in pedibus, abscesserat et aegrotus satis se leva-
tum incommodis senserat. Verum ex prandio ingruerat anxie-
tas cum vehementi dolore, interpositis simul accesionibus pun-
gentis alicujus et fugitivi doloris, pervadentis hypochondrium
dextrum, et intercludentis respirationem. Intensi per quamvis
inspirationem et exspirationem illi dolores ad dextrum usque
humerum grassabantur. Nec levior dolor in femore sinistro
cum contractione musculorum inflectentium, ita ut attractum
et abdomini admotum femur prorsus non posset deferri. Co-
mes aderat violens febris. Eodem illo tenore morbus continua-
tus ad d. 24. Aprilis aliam faciem induebat. Nam dolores la-
teris dextri sedabantur et continentem febrem excipiebat inter-
mittens. Ita per triduum. Deinde sub vesperam solum acce-
debat frigus, et insequens calor appetente mane desinebat in

sudorem. Pro acuto dolore nunc tantum obtusus cum singulari aliquo sensu gravantiae et frigoris. Postero die levis tumor foris conspicuus, qui tamen sicut et gravans ille dolor magis indies inalescebat: Eodem tempore aegrotus querebatur de alio aliquo dolere altius, ut ipsi videbatur, residente et a priori se juncto quasi ab interjecta aliqua duriori materia.

Ita valentem cum inter ceteros, qui meae curae demandabantur, d. 10. Maji nactus essem aegrotum — cujus ex ore superiora excepi, — examinato statim corpore inveniebam non contemnendae molis tumorem adesse, in latere dextro secundae et tertiae costarum spuriarum interpositum, in quo haud obscure animadvertebatur fluctuatio. Aeger non poterat nisi in latere dextro cubare. Sinistrum femur fortiter ad abdomen attractum; tendines musculorum ad tactum duri et rigidi. Dolores humeri sinistri tolerabiliores quam ante videbantur, nonnisi inter tussim siccam, quae subinde suboriebatur aegroti, pungentes. Accedebat inter tussendum alius sensus is, ac si esset in dextro latere aliquid, quod ruptionem minaretur, atque omnino poterat imposita tumori manu verus appulsus fluctuationis sentiri. Vesperi subibat frigus cum suppresso pulsu, dein fervor cum pulsu pleno veloci; fervorem terminabat sudor antelucanus, ita ut interdiu nulla prorsus febris adesset, quamvis aberrante et praeternormali pulsu. Corpus mirifice extenuatum et ita omnino affectum, ut vix aliqua spes revalescendi relinqueretur; nihilominus aperiendum protinus tumorem existimabam, quum de vero abscessu hepatis nulla prorsus dubitatio superesset. Itaque d. 11. Maji scalpro admoto incisionem quartato minorem pollice feci secundam inter et tertiam costarum spuriarum. Profluebat decem uncias adaequans copia puris ex viridi fulvi, tenuis, albicantibus grumosis concretionibus *) mixti. Aegroti inter profluvium subibat animi deliquium, affirmabat enim, in

*) Erant granula dura pisi magnitudine et minori, foris corticem durum albicantem; intus lympham coagulata mucosam grisei coloris exhibentia.

ipsa punctura per lanceolam vehementissimo impetu dolorem grassatum esse versus columnam verticalem. Facta deligatione quam placidissime cubare in dextro latere jubebatur aegrotus.

Post horae spatium admodum se levatum sentiebat. Feb-
ris sub vesperam accedebat mitior. Postero mane pus, quod
tenuissimum effluebat, non asciam solum sed et cubile permade-
fecerat. Ascia dempta, iterum profluebant ℥iii puris similiter
mixti. Aegroto liberior paullo respiratio sed mira defetiscentia.
Propinabatur decoctum chinae cum spiritu sulphurico aethereo
tum ad vires augendas tum ad statum indigestionis ulceratio-
nemque emendandam.

Vesperi frigis febrile accedebat paulo vehementius, cum
sensu aucti algoris et gravitatis in hypochondrio dextro altius re-
sidentis; subibat feryor sub diluculum sudore terminatus.

D. 13. mane puris profluvium inter deligationem erat
modicum, vix unciam aequans, sed spissiusculum et fuscum
magis; pressus in imo adauctus et, ex aegroti quidem sensu,
quasi a corpore proficiscens aliquot pugnorum magnitudinem
aequante et suo frigore molestante.

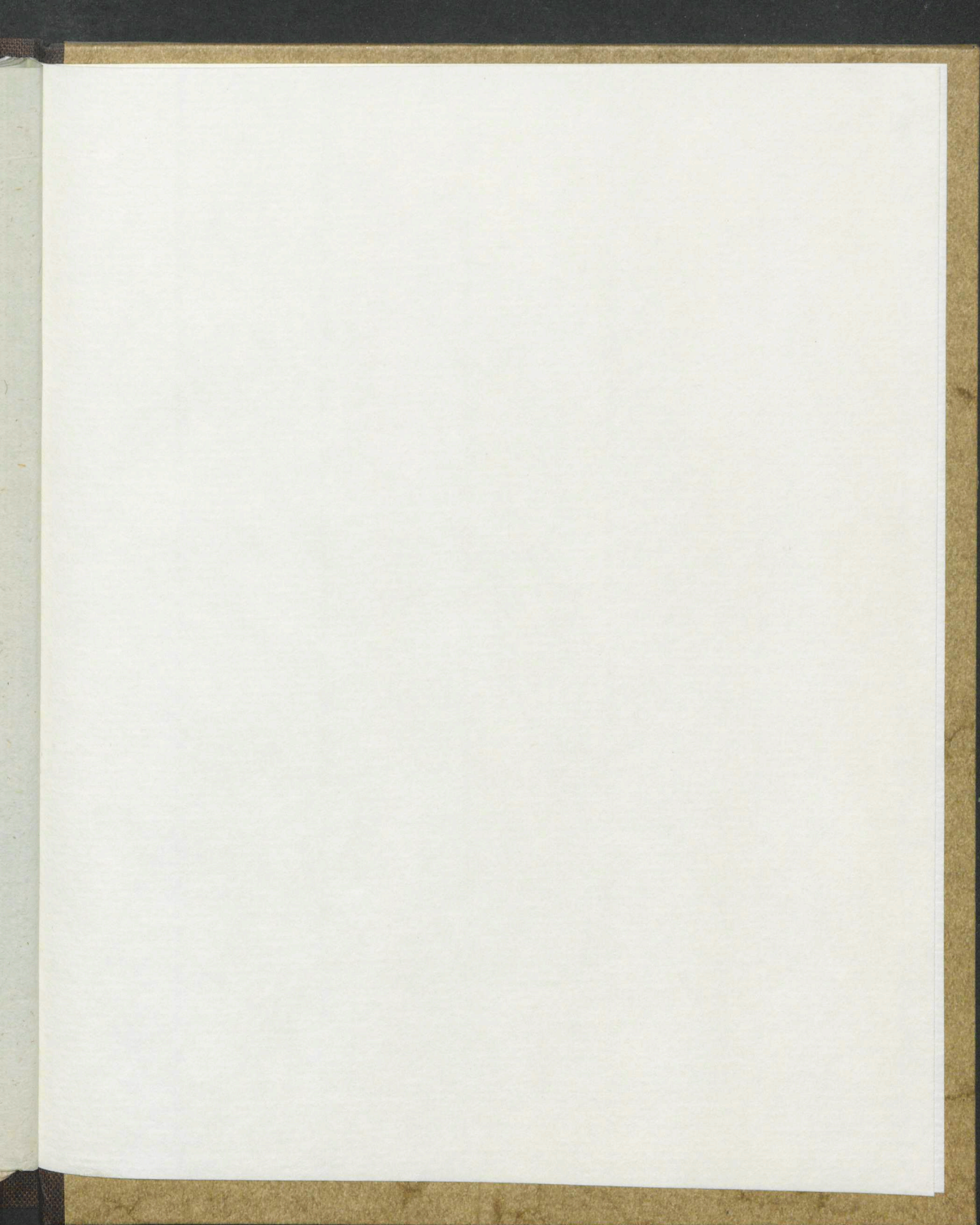
Haud secus se res habebat a. d. 18. nisi quod pressus ad-
iunctum habebat sensum tensionis vehementioris; profluxus e
vulnere haud dispar, quantitate tamen aliquanto minor, nec fas-
ciam ille penetrabat amplius. Eo die quum inter deligandum
corpus aliquantulum moveretur, tum repente aegrotus: heu,
inquit, ulcus disruptum fatiscit, totumque ventrem permeat,
nunc utique mihi moriendum erit! Ego confirmare animum et
ostendere, propediem futurum, ut convalesceret, quamvis ipse
existimabam mortem proxime finem imposituram cruciatui.
Deinde crepitans aliquis stepitus in abdomine, et post semihoram
dejectio alvi, quae primum excrementa consueta, dein diar-
rhoeae sub forma ingentem vim puris varii et coloris et odoris
evacuabat. Istiusmodi desurrectiones aliae quater subsequen-
tur eodem die, sed diminuta quantitate puris. Pressio et al-
gor, quem adhuc senserat in hypochondrio dextro prorsus excesse-
rant, in eorumque locum successerat sensus aliquis vacuitatis,

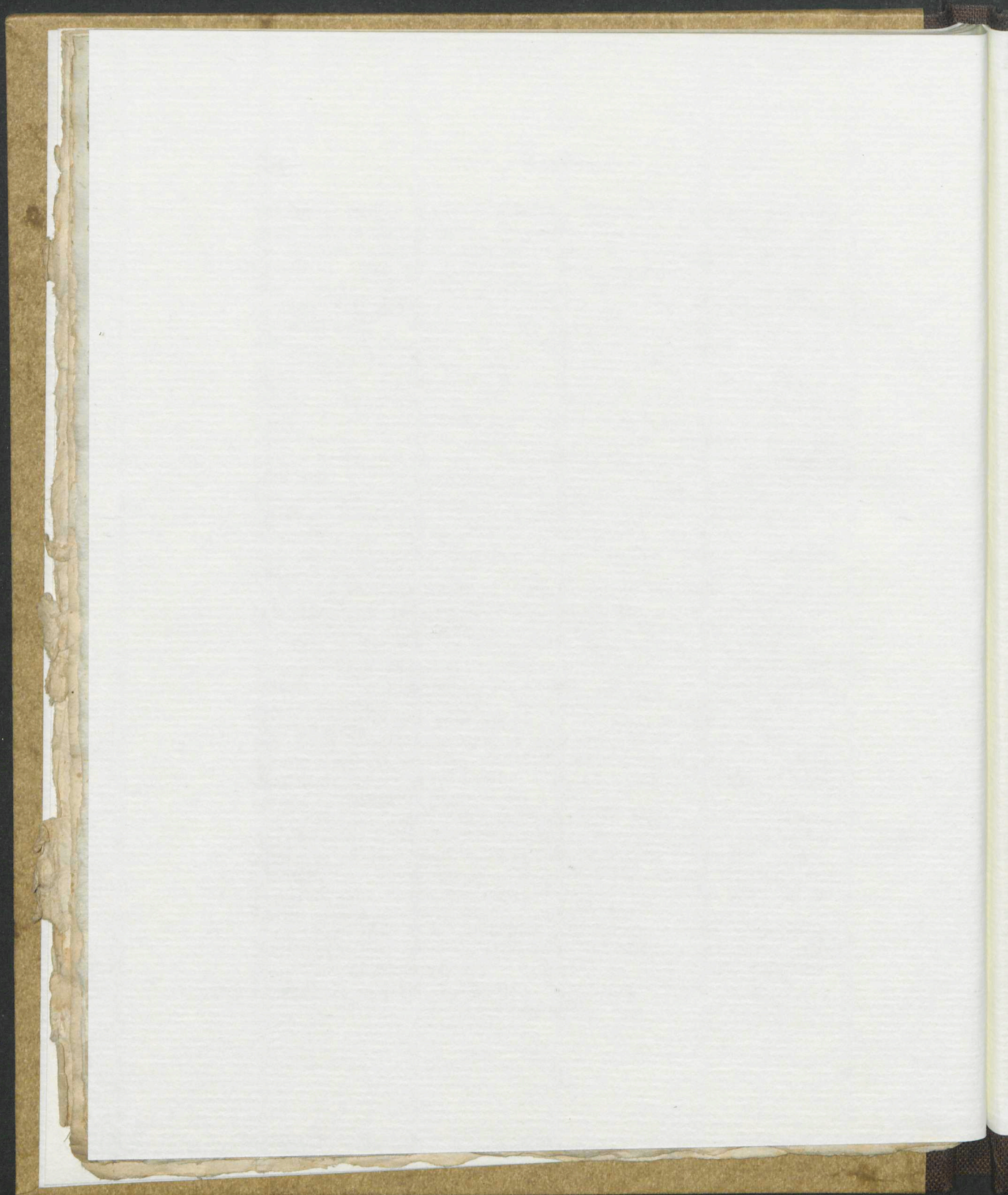
qui tamen multum levaminis habebat. Vesperi febris lenior, sed insequens sudor solito copiosior. Postridie iterum duae desurrectiones, quibus excrementa fluida primum deinde pus exchebatur, imminutae tamen quantitatis. Prona conjectura erat, abscessum in hepatis concava superficie residere, et in colon transversum effundi, propterea quod unamquamque post ejectionem excrementorum pus solum cum aliqua quantitate muci enterici mixtum exchebatur. Aegroto nunc major indies redibat vigor, alvi dejectiones ad normalem statum revocabantur; pus et per alvum eductum et e vulnere manans, sicuti quantitate minus ita qualitate melius fiebat. Vacuitatis ille sensus in abdomine, qui adhuc permanserat, et quidquid reliquum fuerat molestiarum, magis magisque dispellebatur. Itidem contractiones musculorum femoris sinistri mitiores reddi coeperunt ope inunctionum linimenti ammoniaci camphorati cum unguento hydrargyrii cinerei. Indigestionis emendatio virinumque refectio adeo lactas quotidie continuum inter usum cinacinae et roborantem dietam progressus fecit, ut d. 16. Junii, sperare se, diceret, futurum, ut firmiorem atque antea dehinc valetudinem recuperaret. Puris e vulnere profluvium admodum exiguum, et evacuationis per anum, semel in diem ab eo tempore obtingentes, sparsim tantum ferebant aliquatulum materiae puriformis.

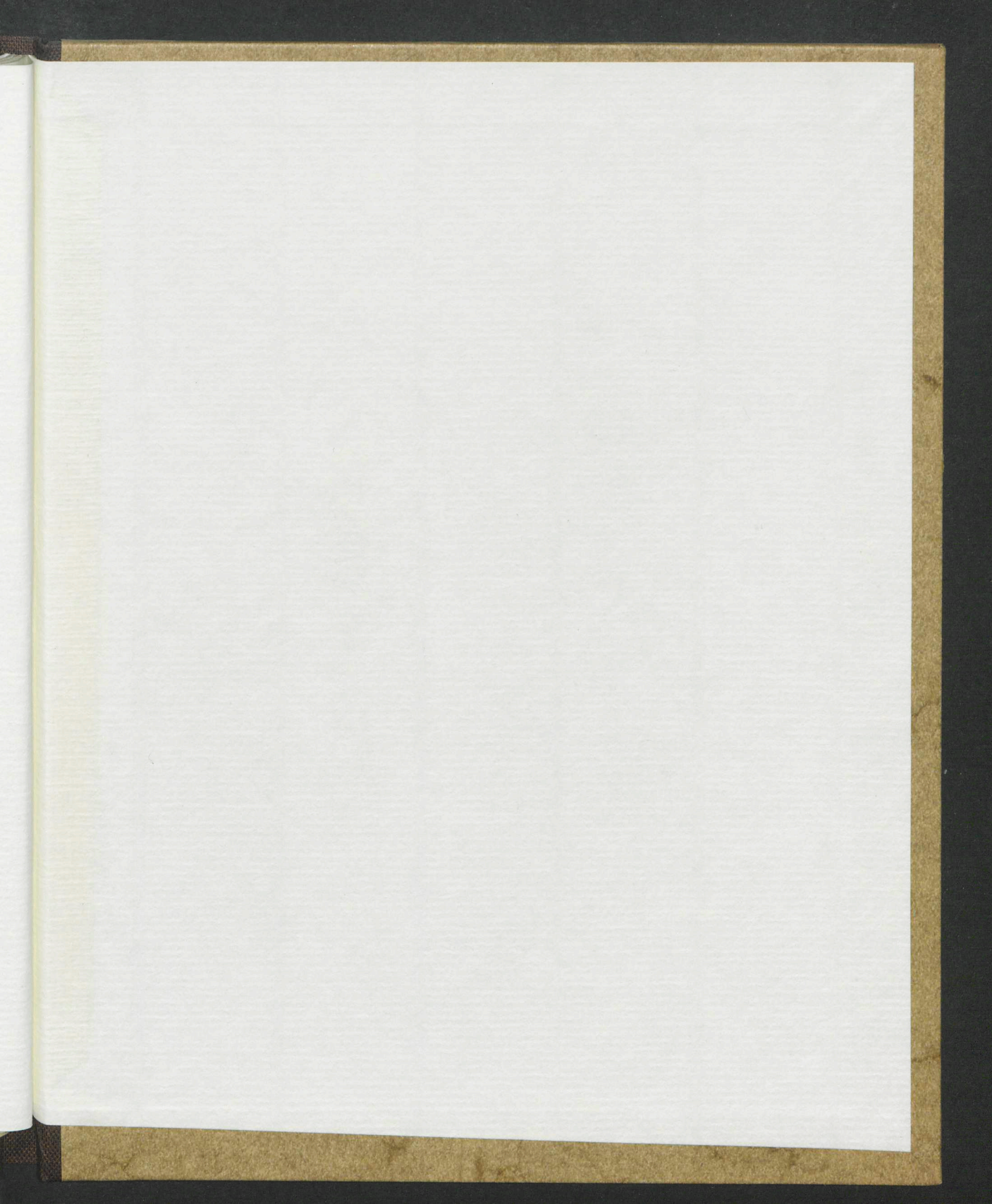
Ita continuo tenore ad convalescentiam grassante statu aegroti, is tandem d. 28. Junii coepit optare, ut sibi liceret, lectum relinquere: idque eo facilius impetratum est, quod discussa jam prorsus contractione musculorum femoris, ceterisque sopitis molestiis, quin et puris excretionem per alvum aliquot abhinc diebus omnino deficiente, vulneris etiam externi sanatio majorem indies auctum capiebat, et interior ambitus abscessus recens succrescenti carne sana repleti coeperat. Absoluta videri poterat sanatio a. d. 16. Julii, nisi quod superficies hypochondrii dextri admodum depressa et lapsa erat, ita ut costae spuriae tenui cute instratae cernerentur, deficiente subtus corpore reticulari. Tandem d. 31. Julii a. 1816, nihil enim ad sanationem desiderari videbatur, e nosocomio dimissus est.

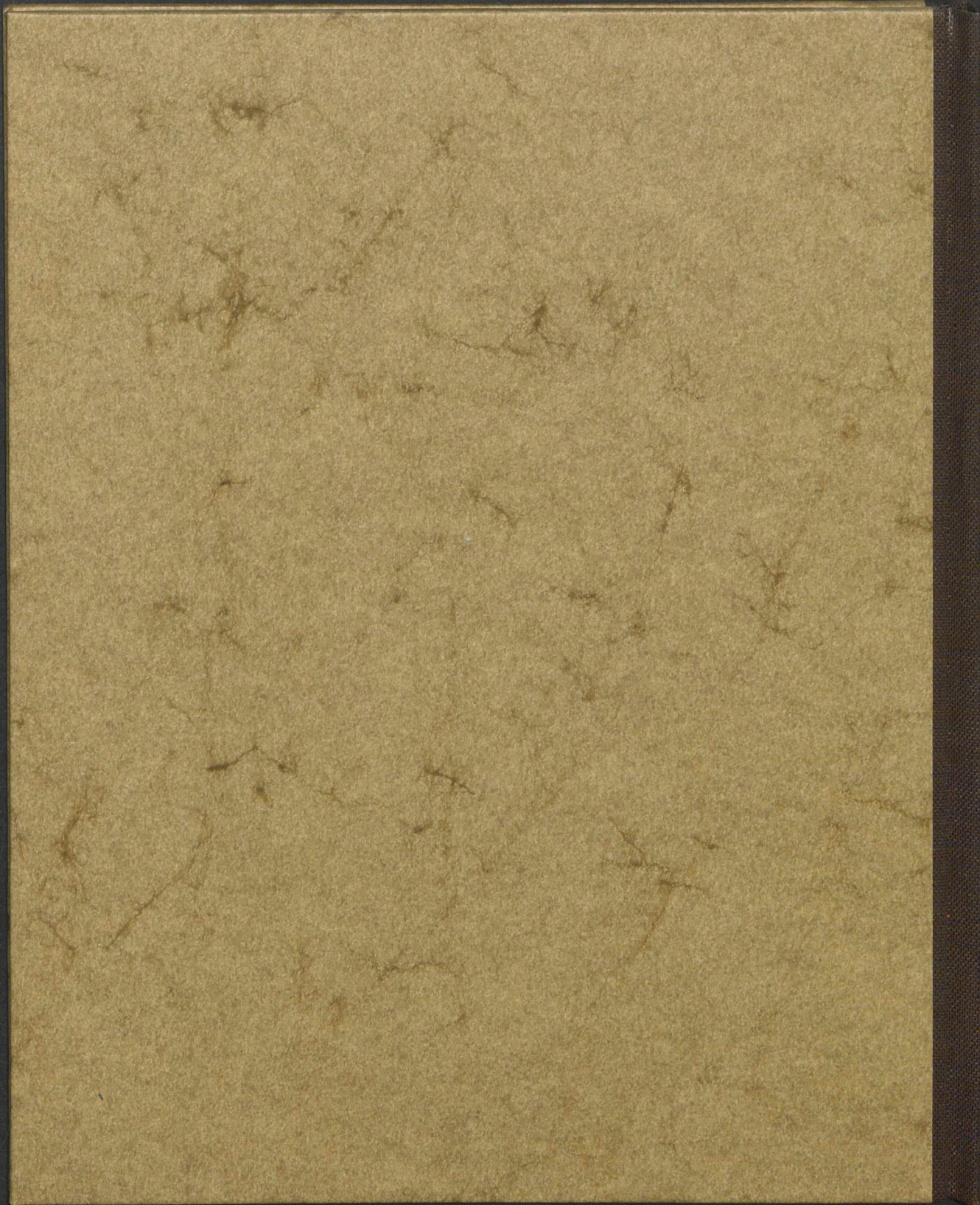
Notabile videri possit et illud, quod homo referebat, matrem quoque suam arthritide per seriem annorum laborasse, quod malum subito se ad latus dextrum trajecerit inter similes molestias, sed ad ulcerationem, quoad ipse meminerit, non perventum. Mortuam esse mulierem anno aetatis quadragesimo primo ex phthisi, postquam per novem menses continuos morbo conflictata fuerit.

Anni 1817 mense Septembri quum iterum nostrum convenissem, mihi significabat, se nullis prorsum ex illo tempore molestiis affectum nunc commodissima valetudine uti, nec quod in muniis militaribus obcundis ab ea parte se impediat, superesse quidquam.

quoque, ut torpor et dolor perpetuus in hun-
nistis, nec non aciores femoris et surae d
in hepate abscessibus indicium ferant.

Horum abscessuum decursus et exitu
pro sede et ambitu. In convexa superficie
det, aut ex ima substantia extrorsum fertur
hypochondrio dextro, vel in scrobiculo cor-
gione coxendicis et lineae albae, pro viae,
aperit, diversitate, existat tumentia variae
aut citius aut tardius emergens, nunc ape-
obscurius; cujus varietatis caussa esse videt
naei, ita quidem, ut, si abscessus libere
cum peritoneo in abdomine pendeat, i
fluctuatio. Quae ubi evidens est, unicum
in prompta operatione, quia pus, quo contin-
gis acrescens confinia arrodit et graviorum
structionum materiam praebet. Apertio
naturae velis relinquere, capitale id erit ple-

Si concavam partem occupaverit ulcu-
plurimum exitialis et letifer est. Nam aut
tatem abdominis pus suum effundit, ubi a-
ruptionem magnamque in ea cavitate mutat
sensu docetur. Dolores repente sublatis,
tympanitice inflatum, et inevitabilis mors
citius tardius illa insecutura, prouti aut ma-
mine ruptio patet. Extra hunc casum pus
biliares prorumpit in duodenum, ingruunt
mes, diarrhoeae putridae purulentae, vel
inquietudo, colicae vehementes, anxietate
tabes, haud dubiae plerumque mortis prae-
absimilia phaenomena cernuntur, quum e-
teramve partem intestinorum tenuiorum.
quando in colon transversum pus se immis-
dentia solent esse aliquanto mitiora, ac s
cedat, non prorsus desperata salus, quia

que si-
entibus

variati

na resi-

vel in

in re-

sus sibi

saeque

, nunc

perito-

retione

nuletur

nquitur

eo ma-

et de-

lceris si

s ocus.

orbi ut-

in cavi-

am fieri

ntissimo

bdomen

rulento,

ori for-

ductus

purifor-

magna

deliquia,

His non

nam al-

ave est,

im acci-

tutio ac-

ad exce-

